

a vitában" címmel ennek a kérdéskörnek. Ebből a fejtegetésből külön is szeretnénk kiemelni egy gondolatot: „Kétszeresen fontos, hogy éppen a pedagógusok minél több esetelemzéssel kapcsolatos vitában vegyenek részt, hiszen a vitában edzett tanár nyitottabbá válhat a tanulók problémamegoldásaival kapcsolatban is.” (47. o.) A vita során felül kell vizsgálnunk nézeteinket, és lehetséges, hogy meg kell változtatnunk véleményünket; fejlődik realitásérzékünk; a vitában kialakulhat az együttműködésnek az a formája, amikor képesek vagyunk figyelni saját magunkra és másokra.

A tulajdonképpeni fő fejezet a „*Feladatgyűjtemény a játékokhoz*” című. Ebben találhatjuk azokat a döntési helyzeteket, amelyeket a szerző tartalmuk és feldolgozásmódjuk szerint három csoportba osztott.

Az *alaphelyzetek* csak pár szóval, egy-két mondatdal utalnak a konfliktusra. Néhány példa ezek közül: *Mit tenne*, ha az egyik tanár arra kérné, hogy csináljon rendet helyette az osztályban? *Mit tenne*, ha tudomására jutna, hogy az egyik idősebb férfitanár felső tagozatos lányaival a szertárban toladódoan viselkedik? *Mit tenne*, ha tehetetlen dühében igazságtalanul pofon váгна egy gyereket?

Az *esetjátékok*, *szerepjátékok* olyan eseteket, szituációkat tartalmaznak, amelyekben elegendő információ van a döntési alternatívák képzéséhez. A terjedelmi korlátok miatt csak egyetlen példa: „Egy kartársnő meséli: Nevelőváltás volt a napköziben. Zsolt az elődömet imádta. Engem bizalmatlanul fogadott, és eleve kijelentette, hogy én matekból úgysem tudok segíteni, mert azt X tanárnő ezerszer jobban tudta nálam. Minduntalan kötekedett velem, mindent kifogásolt. Bosszantott a gyerek viselkedése. A tekintélyemet kezdtem féltetni. Be akartam bizonyítani, hogy a matematikaik én is tudom.” *Mit gondol, hogyan csinálta?* A hasonló történetek, esetek után — többek között — ilyen kérdéseket olvashatunk: hány konfliktust érzékel? Hogyan tovább? Mit kellett volna tennie? Mi történik később? Hogyan értékeli az esetet? stb.

A *döntési játékok* segítségével néhány lehetséges alternatíva közötti választást lehet gyakorolni. Mint nevük is elárulja, elsősorban a döntést segítik. A feladatgyűjtemény 15 döntési játékot ismertet. Sajnos, terjedelmi okok miatt nem tudunk ebből egyet sem bemutatni, de talán a címek (illetve alcímek) érzékeltetik a szerző szándékát: Mi a fontosabb? (osztályozás-értékelés); Ez a felelet? (az értékelés módja); Mit írjak be? (az osztályozás tartalma és a tankönyv); Minősítés: kiváló! (a pedagógus fejlesztő hatása); Ki érti igazán? (új módszer bevezetése); Ki járjon egyetemre? (fizikai dolgozók gyerekei); Miért tette? (az iskola felelőssége); Vigyázat! (az iskola felelőssége); Melyiket válasszam? (a társadalomtudományi műveltség és az iskola); Kell-e szaktanterem? (a pedagógusok természetismeret-

nyos szemlélete); Kinek van igaza? (szerepek — feladatok); Ha minden kötél szakad... (vezető — vezetőhelyettes); Az ajándék (vezetői döntés); Két tűz között (tanuló—tanár—igazgató kapcsolat).

A játékok — mint jeleztük — úgy vannak összeállítva, hogy a döntési alternatívákat nem a résztvevőknek kell kidolgozniuk, hanem néhány lehetséges, tipikusnak mondható megoldási javaslat közül kell kiválasztaniuk az általuk vélt legmegfelelőbbet. A döntési játékok felhasználására, a játékok levezetésére részletes útmutatót találunk e fejezetben.

Akkor, amikor e kötetet figyelmükbe ajánljuk, szeretnénk hangsúlyozni, hogy ez a segédanyag nem a tanárok saját tapasztalatainak elemzését kívánja helyettesíteni; nem mentesítheti a kollégákat saját iskolai élményeik, esetleges kudarcuk megvitatása alól, de jól kiegészítheti ezeket. A sokféle problémahelyzettel való szembenézés, ezek elemzése, megtárgyalása olyan „pedagógiai gyakorlato” jelenthet, amely segítheti a mindennapi valós problémákkal szembeni pozitív attitűd kialakítását.

Országos Oktatástechnikai Központ Veszprém,
1986. 113. l.

DR. FARKAS KATALIN

HAZAI TUDÓSÍTÁSOK TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNY

A XIX. századi magyar nyelvű folyóiratok művelődéstörténetünk leggazdagabb, jórészt még feltáratlan dokumentumforrásait jelentik. A Magyar Hírmondó-sorozat 1981 óta rendszeresen adja közre egykorú újságok anyagát. E vállalkozás pozitívumokat és negatívumokat is rejt magában. A cselekvés önmagában is üdvözölhető, hiszen nehezen megközelíthető, csak könyvtárakban olvasható, régi újságokat vehetünk kézbe. Ugyanakkor kérdés, hogy az eredeti folyóiratok lerövidített változatai nem alakítják-e át teljesen a lapok képét a mai olvasó számára? E problémából adódik a kötet szerkesztők felelőssége.

Egy nemrég kiadott háromkötetnyi szöveggyűjtemény két különböző profilú lapból készült, s a kötet szerkesztők felfogása is különbözik. A *Hazai Tudósítások* (1806—1848) újraserkesztésére S. Varga Katalin vállalkozott. Egy sokszínű hírlap levél-tudósításait témakörök szerint csoportosítja, jegyzeteket alig fűz az anyaghoz, a következtetéseket az olvasóra bizza. A *Tudományos Gyűjtemény* (1817—1841) című folyóirat cikkeinek válogatója, Juhász István más módszerrel dolgozik. A lap tudományos, „felnöttebb” jellegéből adódóan nem tér el az eredeti szerkezetétől, a teljes terjedelmű tanulmányok időrendi sorrendet követnek. A magyarázó jegyzetek természetesen bővebb, elmélyültek. Mindkét szerkesztői vállalkozás célja nyilvánvaló: egyes elfe-

lejtett, ma szinte hozzáférhetetlen vagy csak töredékeiben fellelhető múlt századbeli folyóiratok anyagát élővé tenni a mindennapi olvasó számára is.

Korabeli vélemény szerint „a sajtó... egy különös momentum a politikai fejlődésünk történetének; egy közvetítő, mely által a gondolat nyilatkozik, egy csatorna, melyen az író érzelmei és eszméi a közvélemény tengerébe átfolynak.” (*Életképek*, 1847. II. 18. szám 549.) Ugyanakkor „az írók elméjének az olvasó ízlése és műveltsége által kell felébreszteni és megmésztetni...” E kölcsönhatás egyensúlya azonban nálunk csak az 1840-es évekre alakul ki, a század elején még szó sincs erről. Csupán a csirájában elfojtott magyar sajtó lassú újjászületését figyelhetjük, kísérleteket az olvasóközönség teremtésére. A magyar folyóiratirodalom második korszakát általában 1814-től, Döbrentei *Erdélyi Múzeumának* indulásától számítjuk, de nem hagyhatjuk figyelmen kívül a bátor üttörő vállalkozást, a *Hazai Tudósításokat*. Kultsár István a csekély számú olvasóközönség újabb rétegeinek, főleg a köznemesség iskolázott részének érdeklődésére számít, mely hazafias kötelességének érzi az irodalom támogatását. Kultsár az erősödő nemzeti nemzeti tudatnak megfelelően felismeri egy pesti magyar újság szükségességét: „magamat itt az ország közepén a nemzet tanultabb részének számára, magyar újság írására határoztam”. Pest — nemzet — magyar — haza: íme a lap célkitűzésének kulcsszavai. A szerkesztő a nemzeti nemzeti önbizalomra hivatkozik: „most vagyon ideje, hogy megmutassuk, mely hatatosan kívánjuk hazánknak igaz boldogulását!” Természetesen nem lehet mindezt szó szerint értelmezni, a politikai szócső szerepét csak később tölti be a sajtó. Kultsár az újságban nemzeti szempontból sokoldalúan hasznos fórumot lát — a közjót akarja szolgálni ezen az „izzasztó” pályán. Szerkesztői közleményeiből a következő tanulságokat vonhatjuk még le: mindig okosan alkalmazkodik közönsége elvárásaihoz (ezért változtatja például lapja címét 1808-tól Hazai és Külföldi Tudósításokra, majd 1817-ben bővíti a Hasznos Mutaságok toldalékkal), ugyanakkor az előfizetőkért napról napra óriási küzdelmet kell folytatnia (ezek száma még 1820-ban is csak 800 fő), s a lap fennmaradása érdekében kétszer is emelik az előfizetői árat. Az S. Varga Katalin által csokorba fűzött hírekből, tudósításokról megtudhatjuk, mi az, ami a nemzet önbecsülését segítheti — Kultsár István szerint. Először is, a *nemzeti külsőségek* ápolása: hazai szokások (házasság, aratás, borok, tánc, öltözet, Bihari zenéje) — minden a „*Megelégedés*” idilli légkörét idézi. A politikai viták helyett még a nyelvi viták vannak napirenden, ezért foglalkoznak a tudósítások annyit a *nyelv-műveléssel*. Kultsár nagyon diplomatikusan helyet ad a neológusoknak éppúgy, mint az ortológusoknak, s nem szokása, hogy a vitákban állást foglaljon. Hiszen mindkét táborban vannak „derék hazafiak”. A *nemzeti*

múlt, a nemzet történetének minden érdekessége izgatja: népdal-, népszokás- és népregegyűjtéseket kér és tesz közzé, a hazai táj egy-egy híres történelmi emléktől villantja fel (nem igazi útirajzok ezek még, de e műfajnak előzményei). A lap különlegessége az irodalmi újdonságok közlése: pl. Berzsenyi Dániel versei, Kazinczy epistolái, versek Kisfaludy Károlytól, Vitkovics Mihálytól stb. A hazai kép teljességéhez tartozik a sok-sok híradás végre magyar nyelvű könyvek megjelenéséről. Nem kritikák ezek, csupán információk, igaz, válogatás nélküli információk. „A Literatura produktumai a publikumnak tudtára adatnak és talán recenzáltak is. Jól, rosszul, az csaknem egyenlő, mert ezáltal az írók felriasztatnak álmodásokból...” — jegyzi meg Kazinczy a Hazai Tudósításokkal kapcsolatban. A lapot olvasva láthatjuk, a nemzet hasznos mulatságai közé tartozik most már a színház is. Kultsár szerint — s ez igazi, harcos állásfoglalás — a magyarnak kell a teátrum, mert a „nemzeti nemes érzést éleszthetik és megerősíthetik”. Összefoglalva — a népiesség, a nemzeti nyelv és irodalom művelésére, nemzetudatra nevelés mind előremutató, a magyar romantikát idéző vonásai a lapnak, melyek ugyanakkor szervesen kapcsolódnak Berzsenyi és Kármán törekvéseihez. Kultsár sokoldalú egyénisége persze nem lenne teljes, ha hírfüzereit nem egészítené ki gyakorlati tanácsokkal, hirdetésekkel és még sok más hasznos, mulatságos aprósággal. A Hazai Tudósításokat olvasva, úgy véljük, S. Varga Katalin elképzelése — „hogy e gyűjtemény az újság s a kor arculatát egyaránt tükrözze” — maradéktalanul megvalósult. Sőt, még többet is sikerült elérnie: sokoldalú portrét adott Kultsár Istvánról, kit Bajza, Toldy és Vörösmarty méltó elődjeként kellene emlegetnünk, s helye lenne „a nemzet pantheon-jában”. A kötetet tanulmányozva azt is megállapíthatjuk, hogy e század eleji újság már emlékeztet az 1840-es évek sikerlapjára, az irodalmi divatlapnak hármasként funkciója — tudományos, irodalmi és szórakoztató jellegére.

A kialakuló polgári olvasóközönség azonban nagyon lassan szerveződik, csak lépésről lépésre lehet előre jutni. A *Tudományos Gyűjtemény* egy újabb lépés. Igényesebb közönségnek készült, de olvasói elsősorban az írók, akik egyúttal tudós és literátus emberek, és ők még nagyon kevesen vannak. Elvük: a tudomány — eszköz a nemzet eljövendő boldogságához. Tudományon nem a természettudományokat értik elsősorban, hanem a nyelvtudományt, az irodalmat, a művelődést és a művészetet. Tudomány és irodalom tehát egybekapcsolt fogalmak. „Tudós, író, józan ész!” (Bajza.) A *Tudományos Gyűjtemény* előzménye a Magyar Tudós Társaság későbbi hivatalos lapjának, a *Tudománytárnak*, hiátuspótló a magyar és külföldi kultúra és tudomány eredményeinek közrebocsátásával, a recenzio meghonosításával. Szerkesztői tudják, hogy a nemzet felemelkedéséhez először önmagunk művelése szükséges: tanulás, kitekintés, önkritika, önismeret (Széchenyi).

Nem véletlen tehát, hogy a reformtörekvéseket vállaló kiemelkedő írók először e folyóirat köré tömörülnek: Kazinczy Ferenc, Szemere Pál, Kölcsey Ferenc, Dessewffy József, Bajza József, Szalai László és a lap két kiemelkedő korszakát jelző szerkesztő-író: Thaisz Endre és Vörösmarty Mihály. A folyóirat indulásakor 1817—1818-ban, Fejér György szerkesztésében természetesen még a műveltséget a nemesi nemzet szolgálatában képviselik el.

Juhász István most megjelent válogatásában a folyóirat cikkei három műfaj szerint csoportosítja (hiszen ezek a műfajok úttörő jellegűek): értekezések, irodalomkritika, információk a tudományos életből. Ezen a rendszerezésen belül azonban (az időrendi egymásutániségot kivéve) ötletszerű a válogatás, s nehezen tudjuk elkülöníteni a lap három jellemző korszakát: főleg Thaiszt és Vörösmartyét. Pedig 1828-ban pl. Vörösmarty bekapcsolódása már nem csupán a liberalizmus és romantika állásfoglalását jelentette, hanem a fokozódó európaiságtudatot. Ezért hiányoznak annyira a programadó cikkek, pl. Fejér György meghatározó jellegű programértekezése. Ehelyett Juhász István a meglepetés jellegével ható, a valóság felé nyitó értekezéseket adja közre, és tulajdonképpen e tanulmányokat olvasva egyetértünk vele, hiszen ezek is végtelen érdekesekek. Igaz, Juhász István jegyzeteiben utal arra, hogy nincs lehetősége csak az eredeti folyóirat alig több mint egy századrészt közölni, ezért lemond a túlságosan nagy terjedelmű tanulmányok bevonásáról. Így nem tudja a tematikai arányokat érzékeltetni, csupán a tematikai sokféleséget, s alapvető célja, elsősorban az ismeretlenebb cikkek közreadásával a lapot mint a kor legjelentősebb irodalmi műhelyét bemutatni. Vállalkozása rendkívül nehéz, szinte megoldhatatlan. Ezt ő is érzi, ezért ad a kötet végén a mai olvasónak szóló részletesebb jegyzetanyagot, itt olvashatjuk a cikkek pontos megjelenési dátumát, oldalszámát, név- és szómagyarázatokat, valamint a cikkek szerzőiről szükséges tudnivalókat, filológiai adatokat. Ezt szolgálja a Tudományos Gyűjteményt értékelő részletes és élvezetes utószó is. (Mégis, tudjuk, a mindennapi olvasó sohasem a könyv végén kezdi az olvasást, és nem biztos, hogy mindig hátralapoz a jegyzetekhez.) Az értekezések egy kicsit ötletszerűen követik egymást, mintegy 12, az irodalmi és nyelvi kultúrához, oktatáshoz kapcsolódik, a többi természettudományos vagy gazdasági jellegű, s olvashatunk már helyismereti, útleíró cikkeket is. Az értekezésekből egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a Tudományos Gyűjteményben a tudomány szó alatt nyelv- és irodalomtudományt értenek. Az értekezések irodalomelméleti fejtegetést is adnak, pl. Teleki József első összefoglalása a romantikus esztétikai elvekről — a francia alapján. A hazai és külföldi irodaturáról szóló kritikák jobban tükrözik a folyóirat jellegének változását és a reformkor hangulatát. Példa erre Teleki József záró recenziója Széchenyi: A Kelet Népe c. mű-

véről (1841). Kár, hogy a Külföldi irodaturára fejezet olyan rövid. Időszzerű a világirodalmi tekintés. A Tudományos Gyűjteményben található összehasonlító, nemzeti irodalmat vizsgáló és annak továbbfejlődését, funkcióját kereső tanulmányok és kritikák bizonyítják, hogy a folyóirat írói előtt a német helyett a francia és angol irodalom lesz a példa. Bár Juhász István közlése egy igazán fontos cikket: *Tekintet az újabb francia poézisre*, nem kapunk képet a folyóirat erőteljes franciás érdeklődéséről. Almási Balogh Pál 1820-ban így ír: „Lesz még egy idő, melyben kezdő literatúránkra, egy nem várt idő történet új fényt fog deríteni...”, „de álhatalos szorgalommal igyekezzünk mind eredeti munkákkal, mind a külföldi dolgozásoknak elmulthatatlanul szükséges ösmertetésével bővíteni, és gazdagítani szoros korlátok közé szorított Literatúránkat...” E programadás Vörösmarty szerkesztésében még inkább erősödik és bővül egy gondolattal: nem csak a külföldi irodalmat kell hazánkban megismerni, de terjeszteni kell a magyar literatúrát külföldön is, tehát a világirodalom részesévé kell tennünk nemzeti irodalmunkat. A Vörösmarty szerkesztette lapban Toldy Ferenc ír a francia irodalomról — az orosz irodalom vonatkozásában, Vörösmarty Barthélemy és Méry munkásságát méltatja, de részletesen olvashatunk Béranger dalairól, Lamartine: Méditations c. művéről és Victor Hugo sokoldalúságáról stb. Az eredeti folyóirat francia vonatkozású anyaga igen nagy, 1817 és 1841 között mintegy 45 ilyen nagyobb cikk és tanulmány jelent meg, ebből 80% irodalmi vonatkozású. Az irodalmi kitekintések célja: rendszeresen tájékoztatni a hazai olvasókat a legújabb európai irodalomról, s közben ezeket az új jelenségeket alkalmazni nemzeti irodalmunk tökéletesítésében. E kitágult szellemi horizontot nem érzékelhetjük sajnos a Tudományos Gyűjtemény most közreadott „csonka” változatában. Végül, a Tudománybéli jelentések c. rész is kuriózumjellegű, igaz, sok mindent meg tudhatunk a kor irodalmi életéről. (Pl. Thaisz tudósítása Katona József úr Kecskemét városa általi megjutalmazásáról (100 Ft); a Kőrösy Sándorról szóló jelentések; a redakció kérései a kritikusokhoz és az írókhoz vagy a Magyar Tudós Társaság rendes tagjainak névsora stb.)

A Tudományos Gyűjtemény korában nem volt igazán sikerlap, a próbálkozás, az útkeresés jellemezte. A polgári életmód mindennapjaihoz hozzátartozik a sajtó, a jó sajtó pedig a hazai művelődés középponti irányítója lehet, „népvezér”. A legfontosabb felvetett kérdés: milyen folyóirat-típus felel meg leginkább az olvasók ízlésének, és hogyan lehet lassan, jobb újságok írásával és szerkesztésével a hazai közönség elvárásait alakítani, angol és francia mintára, európai színvonalúvá tenni? Érdekes jellegzetessége a hazai sajtónak, hogy a folyóiratok a literatúra szerves részei, s feladatuk az irodalom értékét emelni. Erre bizonyítékot kaptunk a Tudományos Gyűjtemény most közreadott rövidített változatából.

Örömről, hanem azonban igen nagy a hiányérzetünk, s erről nem Juhász István szerkesztő tehet, az okot a hazai kiadók korlátozott lehetőségeiben kell keresni.

A Magyar Hirmondó sorozat kötetei.

DR. MADÁCSY PIROSKA

AZ OROSZ NYELVTANÍTÁS NÉHÁNY KÉRDÉSE A SZAKIRODALOM TÜKRÉBEN*

KISISKOLÁSOK NYELVOKTATÁSA

ÉVA Erzsébet

A kreatív gondolkodás fejlesztésének lehetőségei az alsó tagozatos orosz nyelvi órán. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1980. 3. sz.

HODOSI Zsuzsanna

Orosz nyelvoktatási kísérlet az alsó tagozatban. = *Módszertani Közlemények*, 1973. 13. sz. (Bibliográfiával.)

KODÁCSI Lászlóné

Gondolatok az orosz írás, helyesírás tanításáról a 4. osztályban. = *Módszertani Közlemények*, 1984. 3. sz.

LOVRITY Ernőné

Nyelvi készségeket ellenőrző feladatsor a 4. osztályos orosz nyelv szóbeli kezdőszakaszainak összefoglalásakor. = *Módszertani Közlemények*, 1983. 4. sz.

NÁDUDVARI Lidia

A 8–10 éves gyermekek tanulási-lektani képe az idegennyelv-oktatás szemszögéből. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1980. 5. sz.

POLLACK Richárd

Az orosz nyelv oktatása az általános iskola 4. osztályában. = *Módszertani Közlemények*, 1982. 4. sz.

T. RADNA Zsófia

A kisgyerekek idegen nyelvi nevelése. = *Köznevelés*, 1984. 31. sz.

RÓZNER Katalin

Az orosz és magyar nyelv kontrasztív összehasonlításának lehetőségei az alsó tagozaton. = *Módszertani Közlemények*, 1983. 1. sz. (Bibliográfiával.)

RÓZNER Katalin

Eltelt 64 óra. = *Módszertani Közlemények*, 1984. 2. sz.

SZERÉNYI Mária

Szemléletváltozás az orosznyelv-oktatásban. (Néhány gondolat a 4. osztályos tankönyvről.) = *Idegen nyelvek tanítása*, 1983. 3. sz.

SZILÁGYINÉ Hodosi Zsuzsanna

„Urok-pohód” a kisiskolások orosznyelv-oktatásában. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1981. 5. sz.

SZILÁGYINÉ Hodosi Zsuzsanna

Az országszerinti szempont érvényesülése a

* E tematikus bibliográfiával a gyakorló pedagógusok szakirodalmi tájékozódását kívánjuk elősegíteni. (Szerk.)

kisiskolások orosznyelv-oktatási rendszerében. = *Módszertani Közlemények*, 1985. 3. sz.

VERESS Józsefné

Pihentető gyakorlatok az alsó tagozatos orosz nyelvi órán. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1983. 6. sz.

MÓDSZERTANI KÉRDÉSEK

BÁN Ervin

Nyelvtanulás étlap szerint. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1984. 7. sz.

BERNÁTH Béláné

Az eredményesebb orosz oktatás tanításáért. = *Módszertani Közlemények*, 1982. 2. sz.

BERNÁTH Béláné

A tematika és a szókincs tükröződése az új tantervben a magyar–szovjet diáklevelezés alapján. = *Módszertani Közlemények*, 1984. 1. sz. (Bibliográfiával.)

BERNÁTH Béláné

Egy nyelvoktatási kísérleti modell. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1984. 4. sz.

BÉKY Loránd

Receptív és produktív szókincs — nyelvi anyag. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1985. 1. sz. (Bibliográfiával.)

Gyakorlatok a hangalaki hasonlósággal kapcsolatos lexikai hibák kiküszöbölésére. = *Módszertani Közlemények*, 1984. 3. sz.

BÍRÓ Lajos Pál

A nyelvtanítás módszerei. = *Köznevelés*, 1981. 10. sz.

BUDAI Júlia

Kötetlen programú órák az orosz nyelv tanításában. = *Módszertani Közlemények*, 1980. 2. sz.

BUDAI Júlia

Gyakorlatok a hangalaki hasonlósággal kapcsolatos lexikai hibák kiküszöbölésére. = *Módszertani Közlemények*, 1984. 3. sz.

BUDAI László

Az idegennyelv-oktatás metodikájának tudományos alapjai és státusza. = *Pedagógiai Szemle*, 1984. 6. sz. (Bibliográfiával.)

CSILLAG András

Az UNESCO idegen nyelvi táborainak tartalmi és módszertani kérdései. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1985. 4. sz.

CSÍSZÁR Zsuzsanna

Követelmények és lehetőségek az általános iskolák szakosított orosz nyelvi tantervében. = *Idegen nyelvek tanítása*, 1985. 4. sz.

DEÁK Miklós

A játékok szerepe a korai idegennyelv-oktatásban. A Budapesti Tanítóképző Főiskola Tudományos Közleményei, 3. Budapest, 1982.

ELŐD Nóra

Játékos-dramatikus elemek alkalmazása az idegen nyelvek oktatásában, különös tekintettel az orosznyelv-oktatásra (1.) = *Idegen nyelvek tanítása*, 1980. 3. sz. II. rész 1980. 4. sz.

FODOR Jánosné

Az életszerű párbeszédok tanítása az orosz-